

LANDSCHAPSKRANT

Kleine en Grote Nete

nr 3 / jaargang 2 / najaar 2010

De landschapskrant van Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete wordt verspreid in de gemeenten Balen, Beerse, Dessel, Geel, Grobbendonk, Herentals, Herenthout, Kasterlee, Lille, Meerhout, Mol, Olen, Oud-Turnhout, Retie, Turnhout, Vorselaar en Vosselaar.

REGIONAAL LANDSCHAP
Kleine en Grote Nete

*harkwesp
zwaluwen vonden nest !
trage wegen
bomen van hier
landschapsbelevissen
KomeNete! was u er ook bij ?*

De Grote Klotteraard, Turnhout

IN DIT NUMMER

VOORWOORD	2
ZWALUWEN VONDEN NEST !	3
DE HARKWESP	3
Kome Nete! was u er ook bij?	4
BOEK RETIES LANDSCHAP	5
OP STAP LANGS TRAGE WEGEN	6
BOMEN VAN HIER	7
LANDSCHAPSBELEVENISSEN	7
ZET ALVAST IN JE AGENDA	8

COLOFON

Deze landschapskrant is een uitgave van Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete vzw en wordt tweemaal per jaar gratis verspreid in de 17 gemeenten van het werkingsgebied.

CONTACTADRES

Lichtaartsebaan 73
2460 Kasterlee
Tel: 014 85 90 23
info@rlkgn.provant.be
www.rlkgn.be

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete vzw

REDACTIE

Bas Van der Veken, Joris Matthé,
Els Oostvogels

FOTO's

Mathias Vanspringel, Maaïke Buys, Joris Matthé, Els Oostvogels

VORMGEVING

Els Oostvogels

DRUK

Drukkerij Van Gompel / Odyse bvba

DANKZIJ DE FINANCIËLE STEUN VAN

Provincie Antwerpen en de gemeenten

Deze landschapskrant werd gedrukt op gerecycleerd papier met bio-inkt

VOORWOORD

Beleef het landschap!

Nu verwondering en nieuwsgierigheid zaaien, om later respect en betrokkenheid te oogsten. Deze leuze flitste door mijn hoofd toen ik de vele kinderen enthousiast naar de aquariums met vissen uit de Nete zag wijzen, of gillend zag weglopen nadat ze een paling hadden durven vastnemen, op onze eerste editie van KomeNete! eind augustus.

Dat is precies de bedoeling die we hebben met dit streekevenement. Mensen (opnieuw) laten kennismaken met al het moois en (bio-)divers dat de eigen streek te bieden heeft. En als Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete kozen we – noblesse oblige – voor de waterlopen als rode, of beter blauwe draad. Samen met niet minder dan vijftien van onze partnerorganisaties werden op diverse plekken activiteiten georganiseerd: van waadtochten door de Aa over kanotochten op de Nete tot bezoeken aan een vistrap of een natuurgebied. Verderop in dit nummer vind je een leuk fotoverslag!

Ook met onze andere acties trachten we de belevingswaarde van de Kempen te verhogen. Zo lanceren we op zondag 10 oktober in Kasterlee de fietsroute 'Landschapsbelevissen'. Gebaseerd op het knooppuntennetwerk krijg je in de brochure van deze lusvormige fietsroute alle uitleg over ons landschap: wat vertelt de bouwstijl van een boerderij over het landgebruik, waarom werden de kanalen gegraven of wat is een weidevogelgebied? U hebt nu de kans om het al fietsend te ontdekken.

In Oud-Turnhout wordt tijdens de Dag van de Trage Weg op 24 oktober een geherwaardeerde oude verbinding ingewandeld. Of hebt u het liever nog actiever? Kom dan mee de handen uit de mouwen steken op één van de drie publieke zaadoogstacties van bijzondere bomen.

U ziet, we zitten niet stil om deze streek nog mooier en belevingsvoller te maken. En we willen dit samen met u doen. Hopelijk laat u zich alvast inspireren door het lezen van deze landschapskrant en ontmoeten we u binnenkort misschien op een van onze activiteiten!

RIK RÖTTGER

Voorzitter

Gedeputeerde voor leefmilieu

"Nu verwondering en nieuwsgierigheid zaaien, om later respect en betrokkenheid te oogsten"

ZWALUWEN vonden nest !

Vorig jaar lanceerden we een oproep om de zwaluwen en meer bepaald de huizwaluw en de boerenzwaluw een handje toe te steken. 152 mensen contacteerden ons. Bij ongeveer de helft van hen werden effectief nesten gehangen, een 195-tal in totaal. Een groot succes dus! Bij enkelen zijn er reeds

dit jaar broedgevallen in de kunstnesten geweest hoewel we het grootste succes pas in het broedseizoen van 2011 verwachten. Om het project nog beter te kunnen sturen in de toekomst zoeken we naar vrijwilligers die samen met ons onze aanpak verder verfijnen. We zullen daarbij de bestaande natuurlijke populaties

in kaart brengen, adviesverlening efficiënter laten verlopen, de locaties met kunstnesten opvolgen, enz.

Heb je interesse om ons hierbij te helpen, neem contact op met het Regionaal Landschap op info@rlkgn.provant.be of 014 852514.

een gravende harkwesp, Kapucienenberg in Geel

HARKWESP

De harkwesp is één van de zeldzaamste insecten van België – wie weet wel hét zeldzaamste. “Goed!”, zal u misschien denken. “Hoe minder, hoe beter.” Nochtans is deze vredelievende duinbewoner een fantastisch unicum voor onze regio. De Panne aan de kust en Geel-Bel zijn dan ook de enige twee plaatsen die de harkwesp tot haar enige resterende Belgische woonplaatsen mag rekenen.

Tijdens de maanden juni tot september kan je het diertje zien rondvliegen over het open zand van Geel-Bel. Het is tijdens deze periode dat de harkwesp haar nest maakt en haar larve voedt met vliegen, zweefvliegen en dazen. De harkwesp plant zich voort op een zeer

kleine oppervlakte van enkele vierkante meters aan de rand van een speelzone. Deze graafwespensoort is helemaal niet agressief en zal dus heel zelden steken. Met een beetje aandacht en goede wil, is er dus plaats genoeg voor zowel spelende kinderen als voor de harkwesp.

Het nest bestaat uit een enkele gang in de grond die de harkwesp bij elk nestbezoek zorgvuldig openmaakt en bij het wegvliegen weer afdekt met een propje zand. Tijdens deze periode zijn de nesten echter zeer gevoelig voor betreding. Daarom zorgden het regionaal landschap ism partners als Kempens Landschap, Natuurpunt, Bosgroep Zuiderkempem, Vlaamse Landmaatschappij en enkele particulieren en vrijwilligers voor een

oplossing. Tijdens de zomer van 2010 werden rond twee van de drie populaties kleine paaltjes gezet met daarop het logo van de harkwesp. Met deze aanduiding willen we spelende kinderen en andere recreanten vragen deze zones te vermijden tijdens de maanden juni tot september. Op infoborden aan de Kapucienenberg en Malpertuus kan je als voorbijganger meer te weten komen over dit zeldzame insect.

info ?

Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete
Lichtaartsebaan 73 2460 Kasterlee
Joris Matthé
014/852514

KomeNete! was u er ook bij?

De laatste zondag van augustus stonden de waterlopen centraal tijdens de eerste editie van KomeNete! Ondanks het slechte weer kwamen honderden mensen proeven van het moois en lekkers dat ons landschap te bieden heeft!

officiële opening van natuurgebied 'Witte Netevallei' in Retie

In Retie werd het gloednieuwe reservaat Witte Netevallei officieel geopend. Je kan het gebied, een typisch Kempens laagveengebied van zo'n 21ha groot, vrij bezoeken langs twee wandelpaden van 1,3km en 4,2km die starten aan de watermolen. Verder is er een mooie brochure te verkrijgen bij Natuurpunt. De heemkundige kring organiseerde een fel gesmaakte historische fototentoonstelling in de molen, waar voor de gelegenheid graan gemalen werd. Den Bunt vzw trok er met de kleintjes op uit om waterdiertjes te zoeken.

Foto-overzicht van de festiviteiten aan de watermolen in Retie, het hoofdevenement van KomeNete!

Europese meerval, gevangen in de Kleine Nete

Met de Vlaamse Milieumaatschappij kon je de vistrap bezoeken, en het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek viste inheemse soorten op uit de Nete. Wist je dat er niet minder dan 29 verschillende soorten voorkomen in de Kleine Nete? Vooral een Europese meerval van bijna 1 meter en een kopvoorn, een uitgestorven soort die geherintroduceerd werd, trokken heel wat kijklustigen. Met de kano werd er onder deskundige leiding van Netegidsen van Natuurpunt Educatie gepeddeld tussen Retie en Grobbendonk.

wandeling in Meerhout

vangst van de dag!

In Dessel kon je met zandwinningsbedrijf Sibelco gaan kijken naar de omgelegde Witte Nete. En dat alles werd overgoten met biologische streekproducten uit de eigen streek. Vandaar dus, KomeNete!

Tot volgend jaar !?

Waadtocht door de Aa in Oud-Turnhout

Boek en tentoonstelling RETIES LANDSCHAP

Op 3 december 2010 brengt de Retiese heemkundige kring 'Zeven Neten' het **boek Retie - Veranderend landschap** uit. Het omvangrijke leesboek en naslagwerk beschrijft de **evolutie van het Kempense landschap door de eeuwen heen aan de hand van Retiese voorbeelden**. Het boek is rijk geïllustreerd met meer dan 600 foto's en 100 figuren, waaronder nooit eerder gepubliceerde historische kaarten en foto's. Daarnaast hebben verschillende Kempense fotografen schitterende natuurfoto's ter

beschikking gesteld.

De publicatie van het boek gaat gepaard met een **tentoonstelling in GC Den Dries** (kerkhofstraat 37, 2470 Retie). Een selectie figuren en foto's, zowel historisch materiaal als natuurfoto's wordt tentoongesteld van zaterdag 4 december tot en met dinsdag 7 december, telkens van 10.00 u. tot 12.00 u. en van 13.00 u. tot 17.00 u. De tentoonstelling is gratis. Het boek is er verkrijgbaar aan 35 EUR.

Wil je zeker wil zijn van een exemplaar van het boek Retie - Veranderend landschap, aan een gunstprijs dan nog, kan voorintekenen. Schrijf daarvoor 30 EUR over op rekening nr. 363-0753214-49 van de Retiese heemkundige kring 'Zeven Neten' met vermelding van het gewenste aantal exemplaren en 'Retie - Veranderend landschap'. Ze zullen dan voor jou klaar liggen op de tentoonstelling van 4 tot en met 7 december.

Europees landbouwfonds voor plattelandontwikkeling, Europa investeert in zijn platteland

Landschapskrant Kleine en Grote Nete

op stap langs **TRAGE WEGEN**

Trage wegen zijn wegen en paden voor niet-gemotoriseerd verkeer. Ze zijn in de eerste plaats bedoeld voor wandelaars en fietsers. De trage wegen kunnen allerlei vormen aannemen. Het kan gaan over korte doorsteekjes in het dorp, bospaden, holle wegen, veldwegen, ... De meest bekende trage wegen zijn de wegen uit de Atlas der Buurtwegen (1841). Het Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete werkt samen met heel wat gemeentebesturen aan het herstel van deze nuttige wandel- en fietspaden.

Veilig en fijn

Trage wegen hebben heel wat functies te vervullen. Het zijn veilige verbindingen naar de school, het werk of de winkel. Trage wegen doorsnijden het open landschap en zorgen voor een aangename fiets- of wandeltocht.

Deze wegjes laten je genieten van het landschap en laten je jouw eigen buurt langs ongeziene kanten ontdekken. Trage wegen zijn meestal eeuwenoude verbindingen en vertellen het één en ander over een streek! Niet alleen voor de mens zijn deze wegen van tel, ook heel wat planten en dieren maken graag gebruik van deze fraaie wegen. Bloemrijke bermen, houtkanten en solitaire bomen zijn soms een laatste schuilplaats voor heel wat planten en dieren.

Uit de startblokken!

In 2010 zijn we, dankzij de steun van de provincie Antwerpen, van start gegaan met een aantal projecten die de trage wegen in ons werkingsgebied willen herwaarderen. In deze plannen om de onverharde wegen op te waarderen hebben we heel wat aandacht voor de woon-werk, woon-school en recreatieve verbindingen van de trage wegen.

Een trage wegenplan voor en door jouw buurt

Belangrijke aandachtspunt bij het opmaken van de trage wegenplannen is dat er rekening gehouden wordt met wat er leeft bij de mensen. Een herwaarderingsplan van trage wegen is een plan dat in overleg met alle betrokkenen tot stand gekomen is.

TURNHOUT en OUD-TURNHOUT

Momenteel lopen er trage wegen projecten in samenwerking met de stad Turnhout en de gemeente Oud-Turnhout. In Turnhout wordt er vooral gewerkt ten noorden van de stad. De Stad, het Agentschap voor Natuur en Bos, Natuurpunt, de Vlaamse Landmaatschappij en Toerisme Turnhout en Antwerpen werken samen met het Regionaal Landschap aan de toegankelijkheid van het gebied. Binnenkort kan je er genieten van mooie trajecten langs het Turnhouts Vennengebied, vertrekken vanuit de stad of de Baalse Hei of een klein ommetje maken in de omgeving van de Klein Engelandhoeve.

In Oud-Turnhout werden alle wegen van de gemeente in kaart gebracht door een team van enthousiaste vrijwilligers. Binnenkort bespreken we met heel wat verenigingen en burgers voor wie welke routes en wegen belangrijk zijn. De gemeente zal dan in de komende jaren zijn trage wegenpatrimonium met de grootste zorg beheren.

Landschapsherstel en trage wegen hand in hand

De gemeentes en het Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete willen zorg dragen voor het mooie landschap van de Kempen. Graag laten we waar mogelijk de trage wegen samengaan met het opwaarderen van het landschap. Daar proberen we deze wegjes (opnieuw) in te passen. Dit kan zich vertalen in het creëren van een aangenaam ommetje, het restaureren van een veldkapel aan een zandweg, het herstellen van een dreef, ... Zo merk je dat trage wegen ook heel wat te maken hebben met andere thema's zoals landschapsherstel en cultuurhistorie.

info?

Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete
Lichtaartsebaan 73 2460 Kasterlee
Els Oostvogels
014/859023

BOMEN VAN HIER

Wat zijn autochtone bomen en struiken nu ook al weer? Inderdaad, het is niet makkelijk te omschrijven. In de vorige editie van de landschapskrant en op de website staat het begrip uitgebreid omschreven. Nu zullen we ons beperken met te zeggen dat het de rechtstreekse afstammelingen zijn van de exemplaren die zich na de ijstijd zich in de Kempen vestigden. Aangezien deze exemplaren hier al meer dan 10.000 jaar groeien, hebben ze zich uitstekend aangepast

aan de bodem en andere dier- en plantensoorten. Deze unieke bomen dreigen echter door infrastructuur, bebouwing, kap van houtkanten,... te verdwijnen waardoor minder dan 5% van onze inheemse bomen nog autochtoon is. Daarom bereiden het regionaal landschap en de bosgroepen op dit moment een zaadoogstactie voor om dit levend erfgoed op te kweken en weer te verspreiden. Nu de landschapskrant bij u in de bus gevallen is, zullen de eerste

zaden reeds geoogst zijn. Na twee à drie jaar zullen het Regionaal Landschap en enkele partnerverenigingen deze bomen gebruiken bij aanplantingen in de streek. In de maanden oktober en november organiseert het Regionaal Landschap samen met de bosgroep publieke zaadoogsten.

Steek je graag een handje toe? Kijk dan in de kalender achteraan voor meer informatie!

landschapsbelevissen

De gloednieuwe fietsroute 'Landschapsbelevissen' – volledig geënt op de fietsknooppunten - brengt je langs enkele landschapspareltjes in de gemeenten Geel, Mol, Dessel, Retie en Kasterlee. Deze fietstocht met landschapsverhalen is een gezamenlijke creatie van mensen uit verschillende groeperingen uit de landschapsector zoals Boerenbond, Natuurpunt, Heemkundige kringen, VVV's, gemeenten Geel, Mol, Dessel, Retie en Kasterlee, de Vlaamse Landmaatschappij, enz. Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete en de provincie Antwerpen willen

zo de verstandhouding tussen deze groepen vergroten. Want het landschap kan er alleen maar wel bij varen als openruimtegebruikers samenwerken.

Landschapsbelevissen neemt je mee op de fiets doorheen de geschiedenis van het landschap. Via stopplaatsen met tekst en uitleg maak je kennis met bezienswaardigheden die een verhaal vertellen over vroeger en nu. Je doorkruist de Kempense Heuvelrug en de vallei van de Kleine Nete en leert daarbij over het landschap. Je maakt kennis met verschillende

landbouwteelten en hun relatie met de natuur en het landschap. Dankzij de verschillende hoevewinkels langsheen de landschapsbelevissenroute kan je genieten van het lekkers dat deze streek te bieden heeft.

Op **10 oktober** wordt de brochure en de fietsroute gelanceerd (zie agenda achteraan). Vanaf dan is de brochure gratis te verkrijgen bij het Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete en de deelnemende gemeenten.

info?
Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete
Lichtaartsebaan 73 2460 Kasterlee
Joris Matthé
014/852514

DAG VAN DE TRAGE WEG zondag 24 oktober - Oud-Turnhout

Op deze dag organiseert de vzw Trage Wegen 'De Dag van de Trage Weg' in Vlaanderen.

Tijdens dit actieweekend werken burgers, verenigingen en besturen samen aan deze trage wegjes. De gemeente Oud-Turnhout neemt ook deel en wil een aantal mooie trage wegen in de kijker zetten.

Op 24 oktober wandelen we samen langs trage wegen vanuit het centrum naar Landschap De Liereman. Ontdek samen met ons hoe je dit leuke ommetje kan maken. Bovendien ontdek je de nieuwe naam van één van deze wegen.

wanneer? zondag 24 oktober 2010 om 10 uur

waar? Sint-Bavokerk (Kerkstraat 100, Oud-Turnhout)

ZAADOOGSTACTIES **bomen van hier**

KABOUTERBERG KASTERLEE zondag 17 oktober van 9u tot 12u
(afspraak aan de Pater Damiaanstraat ter hoogte van school De Mast, Kasterlee)

KONIJNENBERG VOSSELAAR zondag 24 oktober van 14u tot 17u
in samenwerking met de bosgroep Noorderkempen
(afspraak op de parking achter het gemeentehuis, Cingel 7 in Vorselaar)

DEN DOOLHOF TURNHOUT zondag 14 november van 9u tot 12u
(afspraak aan de ingang van de Maria van Zimmerenstraat, Turnhout)

LANDSCHAPSBELEVENISSEN

zondag 10 oktober 2010

Zoals je kan lezen op de vorige pagina is er een nieuwe landschapsbelevissenroute door Geel, Dessel, Mol, Retie en Kasterlee. De brochure en de nieuwe fietsroute worden feestelijk gelanceerd tijdens het evenement 'Levend Heemerf' in Kasterlee. Je kunt er streekproducten proeven van landbouwbedrijven die langs het traject van de route liggen!

wanneer? 10 oktober 2010 vanaf 14u

waar? Heemerf 'De Waaiberg', Waaiberg 1, Kasterlee

WAT VALT ER NOG TE BELEVEN ?

'Nacht van de Duisternis' op zaterdag 16 oktober

Ark van Noë, Lichtaart. Meer info: milieudienst Kasterlee 014/859927

'Streekverkenning in Balen' op zaterdag 16 en 23 oktober

organisatie en meer info: Koninklijke Vereniging voor Natuur- en Stedenschoon, www.kvns.be of 03/226.02.91

'Lezing 'Biodiversiteit en Cultuur' op dinsdag 23 november, 20u

door Professor Dr. Hans Van Dyck (UCL), Lakenhal, Markt, Herentals (organisatie Cultuurraad voor de Kempen)

